Lecția 7 · Convenția ONU cu privire la drepturile copilului. Principiile generale

Introducere

Știai că, acum mai puțin de 50 de ani, nicăieri în lume copiii nu aveau un document care să le garanteze drepturi doar ale lor? Mulți erau educați prin metode violente, iar părerea lor nu conta în deciziile care îi priveau. În această lecție afli cum s-a schimbat asta: ce este Convenția ONU cu privire la drepturile copilului, cum a devenit ea lege și în România și care sunt cele patru reguli după care se aplică toate drepturile tale.

În această lecție vei descoperi

– de ce au nevoie copiii de drepturi speciale;
– ce este Convenția ONU și cum a devenit lege în România;
– care sunt cele patru principii generale ale Convenției;
– cui se poate adresa un copil ale cărui drepturi sunt încălcate.

Cine decide pentru tine?

1. În lecția trecută ai citit că drepturile din Convenția cu privire la drepturile copilului sunt ale fiecărui copil, fără nicio discriminare. Dar ce este, de fapt, această Convenție?

2. Urmărește un scurt video: *Cum funcționează interesul superior al copilului*. Între ce școli a avut de ales părintele din video? După ce întrebare s-a luat decizia?

3. Cine a hotărât la ce școală înveți? Ți-a cerut cineva părerea?

4. Întrebarea lecției: de ce au nevoie copiii de un document doar al lor și după ce reguli se aplică el?

Răspunsul îl construim pas cu pas, în cele patru secțiuni de mai jos.

1. De ce au nevoie copiii de drepturi speciale

Știi că ai drepturi: ai învățat despre ele în clasa a IV-a. Ce poate nu știi este că, acum 50 de ani, nicăieri în lume copiii nu se bucurau de aceleași drepturi ca în prezent: mulți dintre ei erau educați prin metode violente ori prea puțin consultați în deciziile care îi afectau.

Copiii beneficiază de toate drepturile omului, dar în același timp și de drepturi speciale. Copilăria este o vârstă fragilă. Copiii au nevoie de multă grijă pentru a nu se îmbolnăvi; de aceea, adulții trebuie să le acorde ajutor și să le asigure condiții bune de viață.

De ce drepturi pentru copii? Copilul este o ființă umană, la fel ca adulții, chiar dacă este mai mic, și are nevoie de drepturi pentru a fi protejat de abuzuri. Fiecare copil trebuie să se bucure de drepturile care îi sunt recunoscute, de aceea toată lumea trebuie să fie informată despre ele. Iar unii copii trăiesc în condiții extrem de dificile și au nevoie de o atenție deosebită.

Ideea unui document special care să cuprindă drepturile copilului îi aparține lui Eglantyne Jebb. În 1919, la Londra, ea a fondat organizația Salvați Copiii, care urmărea combaterea foametei și asigurarea asistenței medicale a copiilor. În 1924, Liga Națiunilor a adoptat Declarația de la Geneva privind drepturile copilului.

2. Un document doar al lor: Convenția ONU

Cea mai importantă organizație internațională care are misiunea de a asigura pacea mondială și respectarea drepturilor omului este Organizația Națiunilor Unite (ONU), care are în prezent 193 de state membre. UNICEF, Fondul Internațional de Urgență pentru Copii al Națiunilor Unite, este o agenție creată de ONU, care oferă asistență umanitară pentru sănătatea, educația și protecția copiilor.

Definiție

Convenția înseamnă o înțelegere, un acord între două sau mai multe state, instituții sau persoane cu privire la anumite probleme.

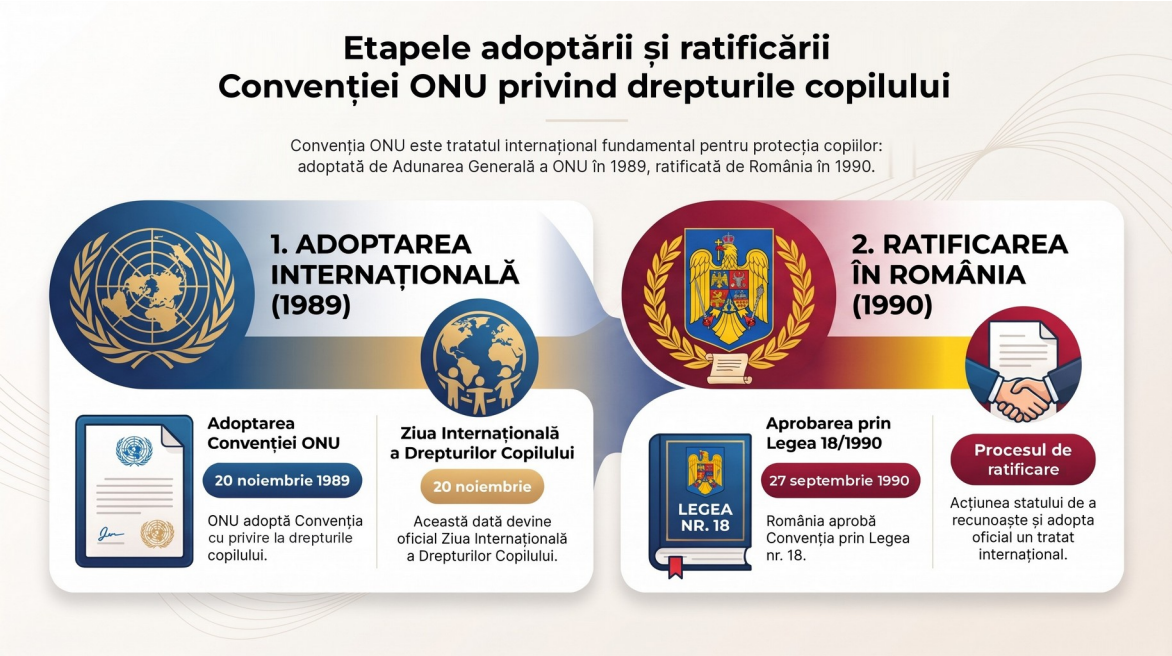
Pentru ca toți oamenii să știe care sunt drepturile copilului, ONU a întocmit o listă cu drepturile de care trebuie să se bucure fiecare copil: *Convenția cu privire la drepturile copilului*, adoptată de Adunarea Generală a ONU la 20 noiembrie 1989. Ziua de 20 noiembrie a fost declarată Ziua Internațională a Drepturilor Copilului.

Convenția este un document care cuprinde 54 de articole. În 41 dintre acestea sunt prezentate drepturile copiilor, iar în celelalte, modul în care statele trebuie să urmărească și să sprijine respectarea Convenției. Primul articol spune cine este copil: orice persoană sub vârsta de 18 ani, cu excepția cazului în care, prin lege, majoratul este stabilit sub această vârstă.

Definiție

Ratificarea desemnează acțiunea unui stat de a recunoaște și de a adopta un tratat internațional.

Prin ratificarea Convenției, statele și-au luat angajamentul de a asigura condițiile necesare pentru respectarea drepturilor tuturor copiilor. România a fost printre primele state care au ratificat Convenția, prin Legea nr. 18 din 27 septembrie 1990. Astăzi, 196 de state au ratificat Convenția.

Convenția ONU: adoptarea (20 noiembrie 1989) și ratificarea de către România (Legea nr. 18/1990).

3. Patru reguli pentru toate drepturile: principiile generale

Toate drepturile precizate în Convenție se bazează pe valori sau principii foarte importante pentru creșterea și dezvoltarea sănătoasă a copiilor. Ele ghidează întreaga activitate de protecție a copilului.

Definiție
Principiul reprezintă ideea sau valoarea cea mai importantă pe care se bazează alte idei sau valori.

Principiul	**Ce cere**
Interesul superior al copilului (art. 3)	În orice decizie care îl privește pe copil trebuie să primeze binele copilului.
Nediscriminarea (art. 2)	Toți copiii au aceleași drepturi, fără nicio deosebire.
Viața, supraviețuirea și dezvoltarea (art. 6)	Copiii au dreptul la viață și la condiții pentru o dezvoltare sănătoasă.
Participarea (art. 12)	Copilul are dreptul să-și spună părerea când adulții iau hotărâri care îl privesc.

Interesul superior al copilului. Când părinții, educatorii, profesorii și ceilalți adulți iau decizii cu privire la copii, ei trebuie să răspundă la o singură întrebare: *Este această decizie spre binele copilului sau nu?* Principiul se aplică părinților, școlii, judecătorilor, autorităților și chiar Parlamentului, când face legi.

Amintește-ți video-ul de la început: părintele a ales școala după o singură întrebare. Aceasta este întrebarea interesului superior al copilului.

Din lege
Convenția cu privire la drepturile copilului, art. 3 alin. 1: în toate acțiunile care privesc copiii, întreprinse de instituțiile de asistență socială publice sau private, de instanțele judecătorești, autoritățile administrative sau de organele legislative, interesele copilului vor prevala.
Consecință: în orice decizie care te privește, binele tău trece pe primul loc. Asta nu înseamnă că se face întotdeauna ce vrei tu, ci ce este cel mai bine pentru tine.

Urmărește minivideo-ul *Nediscriminarea*. Gândește-te: după ce nu are voie nimeni să facă deosebiri între copii?

Nediscriminarea. Toți copiii au aceleași drepturi, indiferent că sunt fete sau băieți, înalți sau scunzi, bogați sau săraci, sănătoși sau bolnavi, curajoși sau timizi. Principiul ne obligă pe toți, adulți și copii, să respectăm toate drepturile tuturor copiilor, să nu ne comportăm ca și cum unii copii ar avea mai multe drepturi decât alții și să nu încălcăm drepturile vreunui copil. Copiilor trebuie să li se asigure șanse egale în atingerea potențialului maxim de dezvoltare.

Urmărește minivideo-ul *Viața, supraviețuirea și dezvoltarea*. Gândește-te: ce îi trebuie unui copil ca să crească sănătos și cine trebuie să i le asigure?

Viața, supraviețuirea și dezvoltarea. Copiii au dreptul la viață. Guvernele trebuie să le asigure condiții pentru supraviețuire și dezvoltare sănătoasă: hrană, apă curată, îngrijire medicală, școală, un mediu sigur. În lume sunt țări care se confruntă cu sărăcia, lipsa apei și războaiele, iar datoria noastră, a tuturor, este de a-i ajuta pe copiii care trec prin astfel de situații.

Urmărește minivideo-ul *Participarea*. Gândește-te: cine ia decizia finală și ce trebuie să facă adulții înainte de a o lua?

Participarea. Copiii au dreptul să știe care le sunt drepturile, iar adulții trebuie să le ceară părerea atunci când iau decizii în probleme care îi privesc în mod direct. Firește, adulții știu mai multe lucruri și au mai multă experiență decât copiii; totuși, părerile copiilor nu trebuie ignorate. Adulții le ascultă părerile ținând cont de vârsta și de maturitatea lor.

Principiile lucrează împreună: ca să afle ce este cel mai bine pentru un copil, adulții trebuie să-l asculte. Prin aplicarea corectă a acestor principii putem afirma că drepturile fiecărui copil sunt respectate.

Unui elev i s-a refuzat transferul la o altă școală, motivându-se că nu este permis acest lucru în timpul anului școlar, deși familia și-a schimbat domiciliul în apropierea școlii unde părinții doresc înscrierea copilului. Care este principiul ce ar trebui aplicat în cazul deciziei privind transferul copilului?

4. Cine apără drepturile copilului

Drepturile din Convenție sunt garantate: statul dă siguranța că ele vor fi respectate. Copilul are dreptul să se opună nerespectării drepturilor sale și să întreprindă ceva pentru respectarea acestora. El se poate adresa oricărei persoane din jur, Avocatului Copilului, celor care răspund la Telefonul Copilului sau Direcției Generale de Asistență Socială și Protecția Copilului.

Telefonul Copilului (116 111) este o linie gratuită, unde copiii pot cere ajutor sau un sfat. Avocatul Copilului apără drepturile copiilor în fața autorităților; i se poate adresa și un copil. Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului (DGASPC) există în fiecare județ și în fiecare sector al Bucureștiului și intervine pentru copiii aflați în situații de risc.

Rezumat

1. Copiii au toate drepturile omului și, în plus, drepturi speciale, pentru că au nevoie de protecție specială.

2. Convenția ONU cu privire la drepturile copilului a fost adoptată la 20 noiembrie 1989, zi care a devenit Ziua Internațională a Drepturilor Copilului; copil este orice persoană sub 18 ani.

3. România a ratificat Convenția prin Legea nr. 18/1990: s-a obligat să respecte drepturile din ea.

4. Cele patru principii generale: interesul superior al copilului (art. 3), nediscriminarea (art. 2), viața, supraviețuirea și dezvoltarea (art. 6), participarea (art. 12).

5. Când drepturile îi sunt încălcate, copilul poate cere ajutor: Telefonul Copilului (116 111), Avocatul Copilului, DGASPC.

Studiul de caz

Ce facem. Clasa se împarte în grupe. Fiecare grupă primește un cartonaș cu o situație.

Ce scrieți pe cartonaș. (a) Ce principiu al Convenției este pus în practică sau încălcat? (b) Un argument: „pentru că…”. (c) O întrebare pe care i-ați pune-o adultului din situație, începută cu „Ce?”, „Cine?”, „Unde?”, „Când?” sau „De ce?”.

La final fiecare grupă prezintă situația, principiul, argumentul și întrebarea. Atenție: o situație poate pune în practică două principii deodată.

Situațiile de pe cartonașe
Prietenul lui Vlad. Vlad, elev în clasa a V-a, s-a împrietenit la școală cu un băiat de altă etnie și de altă religie. Acasă povestește despre jocurile lor, dar nu spune nimic despre prieten: îi este teamă că părinții i-ar interzice să se mai joace cu el.
Camera de audiere. Ioana, 11 ani, este chemată la judecătorie, unde părinții ei divorțează. Judecătoarea o primește într-o cameră cu fotolii, fără părinți, și o întreabă cu cine i-ar plăcea să locuiască. La final îi spune: „Voi ține cont de ce mi-ai spus, dar decizia o voi lua eu, gândindu-mă la ce e mai bine pentru tine.”
Ora de culcare. Părinții Biancăi au hotărât ca, în zilele de școală, ea să lase telefonul din mână la ora 21, ca să doarmă suficient. Bianca nu este de acord: prietenele ei stau pe telefon până târziu.
Apă și vaccinuri. Într-o țară lovită de secetă și de război, UNICEF aduce apă potabilă, hrană și vaccinuri pentru copiii dintr-un sat.
Clasele după note. După un test, elevii claselor a V-a au fost împărțiți astfel: cei cu note mari în clasa a V-a A, iar cei cu note mici în clasa a V-a B. Vor rămâne așa până la sfârșitul clasei a VIII-a.
Parcul de joacă. Primăria vrea să refacă parcul de joacă din cartier. Înainte de a începe lucrările, îi întreabă pe copiii din cartier ce și-ar dori acolo.
Mutarea în altă clasă. Radu este jignit în fiecare zi de câțiva colegi. Diriginta și părinții vorbesc cu el, iar apoi hotărăsc, împreună cu directorul, să-l mute într-o altă clasă, unde are prieteni.

Verifică-te

1. Adevărat sau fals. Scrie A sau F: *a) Convenția cu privire la drepturile copilului a fost adoptată de Adunarea Generală a ONU. b) Ziua Internațională a Drepturilor Copilului se sărbătorește pe 1 iunie. c) După Convenție, copil este orice persoană sub vârsta de 14 ani. d) România a ratificat Convenția prin Legea nr. 18/1990. e) Principiul participării înseamnă că adulții fac întotdeauna ce vor copiii. f) Nediscriminarea înseamnă că toți copiii au aceleași drepturi, fără nicio deosebire.*

2. Asociez. Scrie, în dreptul fiecărei situații, principiul Convenției pus în practică: a) Școala montează o rampă pentru un coleg în scaun cu rotile. b) Consiliul elevilor este întrebat despre noul regulament al școlii. c) Medicul școlar le face elevilor un control gratuit. d) Judecătorul hotărăște cu cine locuiește un copil, după binele copilului.

3. Argumentez. Scrie un paragraf de cinci-șase propoziții cu titlul *De ce avem nevoie de drepturi pentru copii?* Folosește două argumente, legate prin „în primul rând”, „în al doilea rând”.

Din lege

Din lege
Legea nr. 18/1990, articolul unic: se ratifică Convenția cu privire la drepturile copilului, adoptată de Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite la 20 noiembrie 1989.
Consecință: din 1990, drepturile din Convenție sunt și lege în România.

Știai că

Știai că?

Ziua de 20 noiembrie nu a fost aleasă întâmplător. La 20 noiembrie 1959, ONU adoptase *Declarația drepturilor copilului*, cu zece principii. Exact 30 de ani mai târziu, la 20 noiembrie 1989, a adoptat *Convenția*. Declarația spunea ce ar trebui să se întâmple; Convenția îi obligă pe statele care o ratifică. Astăzi, 196 de state au ratificat-o: este tratatul despre drepturile omului cu cele mai multe ratificări din lume.

Gândește-te: de ce contează că o convenție obligă statele, iar o declarație nu?